

# **Σχέδιο νόμου για τα «Μέτρα Θεραπείας ατόμων που απαλλάσσονται από την ποινή λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής»**

## **ΜΕΡΟΣ Α' Τροποποιήσεις διατάξεων του Ποινικού Κώδικα**

### **Άρθρο 1**

Η διάταξη του άρθρου 69 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

#### **«Άρθρο 69**

#### **Μέτρα θεραπείας ατόμων που απαλλάσσονται από την ποινή λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής**

1. Αν κάποιος που τέλεσε αξιόποινη πράξη, η οποία απειλείται με ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους, απαλλάχθηκε από την ποινή λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής (άρθρο 34, παράγραφος 1) και το δικαστήριο διατάσσει κατάλληλο για τη θεραπεία του μέτρο, εφόσον κρίνει ότι, εξαιτίας της κατάστασής του, υπάρχει κατά το χρόνο έκδοσης της απόφασης κίνδυνος, αν αφεθεί ελεύθερος, να τελέσει και άλλα τουλάχιστον ανάλογης βαρύτητας εγκλήματα. Η διάταξη της απόφασης που αφορά στο θεραπευτικό μέτρο εκτελείται με φροντίδα της εισαγγελικής αρχής.
2. Η προηγούμενη παράγραφος ισχύει για όλα τα εγκλήματα κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας που απειλούνται με ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον τριών μηνών. Δεν ισχύει για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και της περιουσίας που δεν εμπεριέχουν χρήση βίας ή απειλή βίας.
3. Κατάλληλα θεραπευτικά μέτρα είναι: (α) η τοποθέτηση σε ειδικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου, (β) η τοποθέτηση σε ψυχιατρικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου, και (γ) η υποχρεωτική θεραπεία και ψυχιατρική παρακολούθηση κατά τακτά χρονικά διαστήματα σε κατάλληλη εξωνοσοκομειακή Μονάδα Ψυχικής Υγείας ή εξωτερικά ιατρεία δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου.
4. Οι προϋποθέσεις επιβολής του μέτρου βεβαιώνονται με μία τουλάχιστον πραγματογνωμοσύνη που διενεργείται αμέσως μετά τη σύλληψη και με άλλη μία τουλάχιστον πραγματογνωμοσύνη που διενεργείται όσο το δυνατό πλησιέστερα προς τη δικάσιμο. Στις πραγματογνωμοσύνες προτείνεται και το τυχόν κατάλληλο μέτρο θεραπείας».

### **Άρθρο 2**

Η διάταξη του άρθρου 70 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

## **«Άρθρο 70**

### **Διάρκεια του θεραπευτικού μέτρου**

1. Στην απόφαση που διατάσσει το θεραπευτικό μέτρο ορίζεται ο μέγιστος χρόνος της διάρκειάς του, ο οποίος δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο έτη για τα πλημμελήματα και τα πέντε έτη για τα κακουργήματα. Ένα μήνα τουλάχιστον πριν τη συμπλήρωση του χρόνου αυτού, το Τριμελές Πλημμελειοδικείο αποφασίζει για την παράταση του μέτρου ή την αντικατάστασή του με άλλο, για τον ίδιο κατά ανώτατο όριο χρόνο, εφόσον τούτο επιβάλλεται για τις ανάγκες της θεραπείας και εξακολουθούν να υπάρχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου.
2. Κάθε έτος το Τριμελές Πλημμελειοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου εκτελείται το θεραπευτικό μέτρο, αποφασίζει αν αυτό πρέπει να εξακολουθήσει ή να αντικατασταθεί με άλλο, καλώντας για τον σκοπό αυτό τον θεραπευόμενο και τον συνήγορό του, καθώς και τη διεύθυνση της μονάδας όπου εκτελείται το μέτρο, να διατυπώσουν τις θέσεις τους. Το ίδιο δικαστήριο μπορεί όμως, οποτεδήποτε, με αίτηση του εισαγγελέα, του θεραπευομένου ή της διεύθυνσης της μονάδας όπου εκτελείται το μέτρο, μετά από εισήγηση του θεράποντος ιατρού, να διατάξει την άρση ή αντικατάστασή του. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, στην απόφαση απαιτείται να υπάρχει ειδική αιτιολογία ως προς την ανάγκη διατήρησης του θεραπευτικού μέτρου. Νέα αίτηση μπορεί να υποβληθεί μετά την πάροδο τεσσάρων μηνών.
3. Στη διαδικασία ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου κατά τις διατάξεις των παραγράφων 1, εδάφιο β' και 2 του άρθρου αυτού, καθώς και του Εφετείου σε περίπτωση άσκησης έφεσης, εάν ο θεραπευόμενος δεν έχει συνήγορο, διορίζεται συνήγορος αυτεπαγγέλτως, κατά τις διατάξεις του άρθρου 340 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.»

## **Άρθρο 3**

Μετά το άρθρο 70 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται άρθρο 70<sup>A</sup>, που έχει ως εξής:

### **«Άρθρο 70A**

#### **Μέτρα θεραπείας ατόμων μειωμένου καταλογισμού λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής**

1. Αν κάποιος τέλεσε αξιόποινη πράξη λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής που μειώνει σημαντικά τον καταλογισμό του (άρθρο 36 παράγραφος 1) και η πράξη του απειλείται με ποινή στερητική της ελευθερίας τουλάχιστον ενός έτους, το δικαστήριο, εκτός από την επιβολή της ποινής, διατάσσει την εισαγωγή του σε ψυχιατρικό παράρτημα καταστήματος κράτησης ή, σε περίπτωση αναστολής εκτέλεσης της ποινής του, τα θεραπευτικά μέτρα του άρθρου 69, παράγραφος 3, εφόσον κρίνει ότι συντρέχει ο περιγραφόμενος στο άρθρο 69, παράγραφος 1 κίνδυνος. Οι παράγραφοι 2 και 4 του άρθρου 69 έχουν και στην περίπτωση αυτή εφαρμογή.

2. Η εκτέλεση του μέτρου γίνεται αμέσως μετά την έκδοση της απόφασης, με φροντίδα της εισαγγελικής αρχής.

3. Το άρθρο 70 έχει και εδώ ανάλογη εφαρμογή. Μετά την ολοκλήρωση του θεραπευτικού μέτρου, ο καταδικασθείς εκτίει την ποινή του, εφόσον δεν έχει ανασταλεί η εκτέλεσή της. Από την ποινή αφαιρείται ο χρόνος νοσηλείας στο ψυχιατρικό παράρτημα καταστήματος κράτησης ή στις μονάδες του άρθρου 69, παράγραφος 3, στοιχεία α' και β'. Το Τριμελές Πλημμελειοδικείο του τόπου εκτέλεσης του μέτρου μπορεί όμως να διατάξει τη μη έκτιση της ποινής, αν το έγκλημα για το οποίο επιβλήθηκε είναι πλημμέλημα.»

## **ΜΕΡΟΣ Β'**

### **Τροποποιήσεις διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας**

#### **Άρθρο 4**

Στην παράγραφο 2 του άρθρου 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο γ' το οποίο έχει ως εξής:

«Για τους κατηγορούμενους που εμφανίζουν ψυχική ή διανοητική διαταραχή ως περιοριστικός όρος είναι δυνατόν να διατάσσεται η τοποθέτησή τους σε ειδικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου, που προβλέπεται στο άρθρο 69 παράγραφος 3 του Ποινικού Κώδικα».

#### **Άρθρο 5**

Στο άρθρο 313 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο β' (και το ισχύον καθίσταται γ') το οποίο έχει ως εξής:

«Ομοίως, το δικαστικό συμβούλιο παραπέμπει τον κατηγορούμενο στο ακροατήριο του αρμόδιου δικαστηρίου και όταν κρίνει ότι συντρέχει περίπτωση άρσης του καταλογισμού λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής και επιβολής μέτρου ασφαλείας κατά το άρθρο 69 του Ποινικού Κώδικα».

#### **Άρθρο 6**

Στο άρθρο 315 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται πέμπτη παράγραφος που έχει ως εξής:

«5. Όταν ο κατηγορούμενος παραπέμπεται στο αρμόδιο δικαστήριο και συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 69, παράγραφος 1 του Ποινικού Κώδικα, το δικαστικό συμβούλιο επιβάλλει υποχρεωτικά ως περιοριστικό όρο το μέτρο του άρθρου 69,

παράγραφος 3 του Ποινικού Κώδικα, εάν δε ο κατηγορούμενος κρατείται προσωρινά, αντικαθιστά υποχρεωτικά την προσωρινή κράτηση με το ίδιο μέτρο».

## **Άρθρο 7**

Μετά το άρθρο 486 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται άρθρο 486<sup>A</sup> που έχει ως εξής:

### **«Άρθρο 486<sup>A</sup>**

1. Στον κατηγορούμενο επιτρέπεται έφεση κατά της απόφασης η οποία τον κηρύσσει αθώο λόγω άρσης του καταλογισμού εξαιτίας ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής και επιβάλλει σε αυτόν μέτρο ασφαλείας, σύμφωνα με το άρθρο 69 του Ποινικού Κώδικα.
2. Εκείνος στον οποίο έχει επιβληθεί το μέτρο ασφαλείας της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να ασκήσει έφεση κατά της απόφασης του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου που διατάσσει την παράταση του μέτρου ασφαλείας κατά το άρθρο 70, παράγραφος 1, εδάφιο β' του Ποινικού Κώδικα.»

## **Άρθρο 8**

1. Στο άρθρο 500 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται τελευταίο εδάφιο που έχει ως εξής:

«Στην περίπτωση έφεσης κατά αθωωτικής απόφασης που επιβάλλει μέτρο ασφαλείας κατά το άρθρο 69 του Ποινικού Κώδικα (άρθρο 486<sup>A</sup> παράγραφος 1), καθώς και κατά απόφασης του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου που διατάσσει την παράταση του μέτρου σύμφωνα με το άρθρο 70, παράγραφος 1, εδάφιο β' του Ποινικού Κώδικα (άρθρο 486<sup>A</sup> παράγραφος 2), ο ορισμός δικασίμου από τον αρμόδιο εισαγγελέα γίνεται υποχρεωτικά σε ημέρα που δεν απέχει περισσότερο από τρεις (3) μήνες από τη διαβίβαση των εγγράφων σε αυτόν».

2. Στο άρθρο 555 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθενται εδάφιο γ' και εδάφιο δ' που έχουν ως εξής:

«Το άρθρο 70 του Ποινικού Κώδικα έχει και εδώ ανάλογη εφαρμογή. Μετά την ολοκλήρωση της θεραπείας ο καταδικασθείς εκτίει την ποινή του, από την οποία αφαιρείται ο χρόνος νοσηλείας του.»

### **ΜΕΡΟΣ Γ'**

#### **Κανόνες εκτέλεσης του μέτρου ασφαλείας των άρθρων 69 και 70<sup>A</sup> του Ποινικού Κώδικα**

## **Άρθρο 9**

### **Βασικές αρχές εκτέλεσης του μέτρου**

1. Το προβλεπόμενο στα άρθρα 69 και 70<sup>A</sup> του Ποινικού Κώδικα μέτρο ασφαλείας υπηρετεί θεραπευτικούς σκοπούς.
2. Κατά την εφαρμογή του λαμβάνονται υπόψη οι διεθνώς αναγνωρισμένοι κανόνες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Καμία επιμέρους πράξη δεν μπορεί να προσβάλλει την αξιοπρέπεια του ατόμου ή να παραβιάζει τις αρχή της αναλογικότητας.
3. Θέματα που δεν ρυθμίζονται από τον παρόντα νόμο αντιμετωπίζονται με βάση τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, τα πρωτόκολλα ψυχιατρικής φροντίδας καθώς και με αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα, εφόσον αυτή δεν προσκρούει στους επιδιωκόμενους θεραπευτικούς σκοπούς.

## **Άρθρο 10**

### **Περιεχόμενο του μέτρου**

1. Η θεραπευτική αντιμετώπιση του ατόμου στο οποίο έχει επιβληθεί το μέτρο των άρθρων 69 και 70<sup>A</sup> του Ποινικού Κώδικα είναι εξατομικευμένη και περιλαμβάνει την κατάλληλη θεραπευτική προσέγγιση όπως, φαρμακευτική αγωγή, ψυχολογική υποστήριξη ή ψυχοθεραπεία του ίδιου και της οικογένειάς του εφόσον υπάρχει σχετική συναίνεση, ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις, ιδίως εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, ανάπτυξη δεξιοτήτων για αυτόνομη διαβίωση, διαβίωση με την οικογένεια ή διαβίωση σε μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, κυρίως οικοτροφεία, ξενώνες, προστατευμένα διαμερίσματα ή ανάδοχη οικογένεια, απασχόληση σε κοινωνικούς συνεταιρισμούς ή σε άλλους χώρους εργασίας.
2. Η θεραπευτική αντιμετώπιση εξασφαλίζει συνεχή παρακολούθηση και ψυχιατρική φροντίδα κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του μέτρου, με στόχο την επίτευξη της κοινωνικής επανένταξης.

## **Άρθρο 11**

### **Μονάδες εκτέλεσης του μέτρου**

1. Το προβλεπόμενο στο άρθρο 69, παράγραφος 3, στοιχείο α' του Ποινικού Κώδικα ειδικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου αποτελεί τμήμα δημόσιου (ψυχιατρικού ή γενικού) νοσοκομείου, με μικρό αριθμό κλινών και διαθέτει κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή και εξοπλισμό για την εξυπηρέτηση των αναγκών των ατόμων που νοσηλεύονται. Παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες αυξημένης φροντίδας και ασφάλειας, για τις οποίες προβλέπεται αριθμητικά αυξημένο και κλινικά ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό.
2. Το προβλεπόμενο στο άρθρο 69, παράγραφος 3, στοιχείο β' του Ποινικού Κώδικα ψυχιατρικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου αποτελεί τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου και παρέχει υπηρεσίες ψυχικής υγείας ανάλογες προς τις προσφερόμενες στους ακούσια νοσηλευόμενους ψυχικά ασθενείς.

3. Η προβλεπόμενη στο άρθρο 69, παράγραφος 3, στοιχείο γ' του Ποινικού Κώδικα εξωνοσοκομειακή Μονάδα Ψυχικής Υγείας περιλαμβάνει: (α) τα Κέντρα Ψυχικής Υγείας, που αποτελούν δημόσιες μονάδες ψυχικής υγείας, τα οποία προσφέρουν θεραπεία και παρακολούθηση ατόμων που χρειάζονται ψυχιατρική φροντίδα σύμφωνα με το άρθρο 5 του νόμου 2716/1999, και (β) τις κινητές μονάδες ψυχικής υγείας, που παρέχουν υπηρεσίες θεραπείας ή ειδικής φροντίδας στις μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας ψυχικής υγείας ή και κατ' οίκον σε άτομα που διαβιούν σε απομακρυσμένες περιοχές και είτε δεν έχουν εύκολη πρόσβαση σε εξωτερικό ιατρείο δημοσίου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου ή Κέντρου Ψυχικής Υγείας είτε δεν υπάρχουν υπηρεσίες στον τομέα ψυχικής υγείας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 7 και 11 παράγραφος 1 του νόμου 2716/99.

4. Το προβλεπόμενο στο άρθρο 69, παράγραφος 3, στοιχείο γ' του Ποινικού Κώδικα εξωτερικό ιατρείο δημοσίου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου αποτελεί τμήμα νοσοκομείου που παρέχει υπηρεσίες ψυχικής υγείας σε εξωτερικούς ασθενείς.

## **Άρθρο 12**

### **Έναρξη εκτέλεσης του μέτρου**

1. Η έναρξη της εκτέλεσης του μέτρου γίνεται με έγγραφη παραγγελία του αρμόδιου εισαγγελέα προς τον διευθυντή των μονάδων που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο, ο οποίος και οφείλει να εκτελέσει την παραγγελία.

2. Ο προσδιορισμός της μονάδας όπου θα εκτελεστεί το μέτρο γίνεται από Κατάλογο μονάδων κατάλληλων για την εκτέλεσή του, ο οποίος καταρτίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Υγείας και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και αποστέλλεται στα πρωτοδικεία και εφετεία της χώρας καθώς και στους διευθυντές όλων των μονάδων του Καταλόγου.

3. Μεταξύ περισσότερων μονάδων που ανήκουν στην ίδια κατηγορία, ο εισαγγελέας, αρχικώς ή στη συνέχεια, επιλέγει εκείνη που είναι εγγύτερα στον τόπο κατοικίας του ατόμου ή της οικογένειάς του ή κρίνεται καταλληλότερη γι' αυτό.

## **Άρθρο 13**

### **Εισαγωγή σε ειδικό ή κοινό τμήμα νοσοκομείου**

1. Η εισαγγελική παραγγελία προς τον διευθυντή του ειδικού ή κοινού ψυχιατρικού τμήματος δημοσίου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου (άρθρο 69, παράγραφος 3, στοιχεία α' και β' του Ποινικού Κώδικα) συνοδεύεται από πλήρες αντίγραφο δικαστικής απόφασης ή βουλεύματος ή διάταξης του ανακριτή ή απόφασης αλλοδαπής δικαστικής αρχής. Εάν δεν έχει καθαρογραφεί η απόφαση ή το βούλευμα, συνάπτεται απόσπασμα και στη συνέχεια διαβιβάζεται υποχρεωτικά και πλήρες αντίγραφο. Κατά την εισαγωγή συντάσσεται σχετική έκθεση.

2. Η εισαγωγή διενεργείται ως εξής: α) έκδοση εισιτηρίου, β) καταγραφή ατομικών στοιχείων (στοιχεία ταυτότητας, τόπος τελευταίας διαμονής, νόμιμος αντιπρόσωπος ή πρόσωπα επικοινωνίας, θρήσκευμα κ.ά.), γ) καταγραφή χρημάτων και εγγράφων

(δελτίου ταυτότητας, βιβλιαρίου υγείας και ΑΜΚΑ ή βιβλιαρίου πρόνοιας (απορίας) ή πιστοποιητικού κοινωνικής προστασίας για ανθρωπιστικούς λόγους ή δελτίου υποβολής αίτησης για πολιτικό άσυλο, ή το σχετικό έγγραφο αναγνώρισης της ιδιότητας του πρόσφυγα, διαβατηρίου και ευρωπαϊκής κάρτας υγείας (E111) κ.ά.) και φύλαξη αυτών αν συντρέχει λόγος, δ) εξέταση ιατρική και ψυχιατρική, ε) τήρηση ηλεκτρονικού ή έγγραφου ιατρικού φακέλου, στ) συνέντευξη με κοινωνικό λειτουργό, και ζ) τήρηση φακέλου από την κοινωνική υπηρεσία.

3. Η δαπάνη θεραπείας καλύπτεται από το κράτος ή από τον ασφαλιστικό φορέα του ατόμου.

4. Η μονάδα, αμέσως μετά την εισαγωγή, παραδίδει στον θεραπευόμενο, σε γλώσσα που κατανοεί, έντυπο με κατάλογο των βασικών του δικαιωμάτων, όπως προσδιορίζονται στον Ποινικό Κώδικα, τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, τον Σωφρονιστικό Κώδικα και τα πρωτόκολλα ψυχιατρικής φροντίδας.

5. Κατά την παραμονή του ατόμου για θεραπεία τηρούνται τα προβλεπόμενα αρχεία και βιβλία κατά τις κείμενες διατάξεις και επιπλέον βιβλίο καταγραφής των επιβληθέντων μέσων αυξημένης ψυχιατρικής φροντίδας και ασφάλειας του παρόντος νόμου .

#### **Άρθρο 14**

##### **Έναρξη της υποχρεωτικής θεραπείας και παρακολούθησης**

1. Για την έναρξη της υποχρεωτικής θεραπείας και παρακολούθησης σε τακτά χρονικά διαστήματα σε εξωνοσοκομειακή Μονάδα Ψυχικής Υγείας ή σε εξωτερικό ιατρείο δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου (άρθρο 69, παράγραφος 3, στοιχείο γ' του Ποινικού Κώδικα) εφαρμόζονται αναλόγως οι παράγραφοι 1 και 2 του προηγούμενου άρθρου.

2. Ο θεράπων ψυχίατρος εκπροσωπεί τη θεραπευτική ομάδα και προτείνει εξατομικευμένο θεραπευτικό σχέδιο που περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα από τα αναφερόμενα στο άρθρο 10 μέτρα, καθώς και την εποπτεία των συνθηκών εκτέλεσής τους. Το σχέδιο αυτό οφείλει να κοινοποιήσει αμελλητί στον αρμόδιο εισαγγελέα, τον οποίο και ενημερώνει για την ανταπόκριση και συμμόρφωση του θεραπευομένου προς αυτό αλλά και για την πιθανή ανάγκη τροποποίησής του.

3. Η τυχόν δαπάνη εισιτηρίου καλύπτεται από το κράτος ή και από τον ασφαλιστικό φορέα του ατόμου.

#### **Άρθρο 15**

##### **Αντικατάσταση ή άρση θεραπευτικού μέτρου**

Κατά την αντικατάσταση ή άρση του θεραπευτικού μέτρου κατά το άρθρο 70 παράγραφος 2 του Ποινικού Κώδικα, συνεκτιμάται η κατάσταση της ψυχικής υγείας του ατόμου, το στάδιο βελτίωσής της και η ύπαρξη κατάλληλου υποστηρικτικού συγγενικού

ή άλλου περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα συνεκτιμάται αν το άτομο: α) ευρίσκεται σε στάσιμη κατάσταση ή υποτροπή, β) ευρίσκεται σε στάδιο βελτίωσης ή αποθεραπείας, γ) συμμετέχει σε αναγνωρισμένα προγράμματα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης, δ) λαμβάνει άδειες και τηρεί τους όρους τους, και ε) διαβιεί σε μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης στην κοινότητα ή σε ανάδοχη οικογένεια ή με την οικογένειά του.

## **Άρθρο 16**

### **Εκτέλεση θεραπευτικού μέτρου**

1. Οι συνθήκες νοσηλείας πρέπει να εξυπηρετούν τις ανάγκες της θεραπείας. Τα αναγκαία περιοριστικά μέτρα δεν επιτρέπεται να αποκλείουν απαραίτητα για τη θεραπεία μέσα, όπως οι άδειες, οι οργανωμένες έξοδοι, η διαμονή σε εποπτευόμενους εξωτερικούς χώρους, εφόσον δεν τίθεται σε κίνδυνο η ζωή ή η σωματική ακεραιότητα άλλων ή και του ίδιου του θεραπευομένου.

2. Τη χορήγηση άδειας αποφασίζει ο (Επιστημονικός) Διευθυντής της μονάδας όπου εκτελείται το μέτρο, κατόπιν εισήγησης του θεράποντος ψυχιάτρου. Η χορήγηση της άδειας υπογράφεται από αυτόν και τη Διοίκηση της μονάδας και τίθεται υπόψη του αρμόδιου εισαγγελέα. Ο θεραπευόμενος δηλώνει την ακριβή διεύθυνση διαμονής του και η κοινωνική υπηρεσία εξετάζει ότι είναι εξασφαλισμένη η διαβίωσή του κατά τη διάρκεια της άδειας. Η άδεια μπορεί να εξαρτηθεί και από τον όρο ότι κατά την έξοδό του από το τμήμα και την επιστροφή του θα συνοδεύεται από συγγενικό του πρόσωπο ή τον δικαστικό συμπαραστάτη του.

3. Σε περίπτωση παραβίασης αδειών ή φυγής ενημερώνονται αμέσως οι αστυνομικές αρχές και ο αρμόδιος εισαγγελέας. Ο θεραπευόμενος δεν θεωρείται κρατούμενος κατά την έννοια των άρθρων 172 και 173 του Ποινικού Κώδικα. Το προηγούμενο εδάφιο δεν ισχύει σε περίπτωση θεραπείας σε ψυχιατρικό παράρτημα καταστήματος κράτησης.

4. Μέσα αυξημένης ψυχιατρικής φροντίδας και ασφαλείας, όπως η προφυλακτική απομόνωση και ο σωματικός περιορισμός μπορούν να ληφθούν μόνο για όσους εκδηλώνουν αυτοκαταστροφική ή βίαιη συμπεριφορά, στο κάθε είδους προσωπικό ή τρίτους. Τα ως άνω μέσα αποφασίζονται και εφαρμόζονται σύμφωνα με τις ψυχιατρικές οδηγίες και τις κατευθυντήριες αρχές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόληψη των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (CPT), και της Ειδικής Επιτροπής Ελέγχους Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές αφού προηγηθούν και αποτύχουν τεχνικές αποκλιμάκωσης της βίαιης συμπεριφοράς.

5. Απαγορεύεται απολύτως η λήψη μέσων, όπως η στείρωση, λοβοτομή και άλλες ανάλογες επεμβάσεις ή θεραπείες οι οποίες προξενούν μη αναστρέψιμες καταστάσεις στην υγεία του ατόμου, κυρίως όταν αυτό δεν είναι ικανό να δώσει ελεύθερη συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης.

## **Άρθρο 17**

### **Σύσταση και στελέχωση Ειδικών Τμημάτων Νοσοκομείων**



1. Η σύσταση, κατάργηση ή συγχώνευση των προβλεπόμενων στο άρθρο 11, παράγραφος 1, ειδικών τμημάτων δημόσιων ψυχιατρικών ή γενικών νοσοκομείων γίνεται με προεδρικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Υγείας και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ο τρόπος οργάνωσης, στελέχωσης και λειτουργίας των ανωτέρω τμημάτων καθορίζεται με κοινή απόφαση των ίδιων Υπουργών.
2. Τα προβλεπόμενα στην προηγούμενη παράγραφο τμήματα στελεχώνονται από διεπιστημονική θεραπευτική ομάδα που αποτελείται κυρίως από ψυχιάτρους, νοσηλεύτες, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, εργοθεραπευτές και επισκέπτες υγείας, οι οποίοι διαθέτουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.
3. Το διοικητικό και λοιπό προσωπικό που υπηρετεί στα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1 τμήματα λαμβάνει κατάλληλη εκπαίδευση σχετικά με το περιεχόμενο των υποχρεώσεων του και τον τρόπο άσκησης των καθηκόντων του πριν από την ανάληψη των καθηκόντων αυτών.

## **Άρθρο 18**

### **Αρμοδιότητες εισαγγελικού λειτουργού**

1. Στις Εισαγγελίες Πρωτοδικών Αθηνών και Θεσσαλονίκης, καθώς και στις Εισαγγελίες στην περιφέρεια των οποίων λειτουργεί ειδικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου ή ψυχιατρικό τμήμα τέτοιου νοσοκομείου, ή εκτελούνται τα μέτρα του άρθρου 69, παράγραφος 3, στοιχείο γ' του Ποινικού Κώδικα, στην αρχή κάθε δικαστικού έτους, με απόφαση του διευθύνοντος την Εισαγγελία, ορίζεται ένας Εισαγγελέας ή Αντεισαγγελέας Πρωτοδικών με τον αναπληρωτή του, ως αρμόδιος: α) για την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων που επιβάλλουν το μέτρο ασφαλείας των άρθρων 69 και 70<sup>Α</sup> του Ποινικού Κώδικα, β) για την εποπτεία της λειτουργίας του ειδικού Τμήματος του δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου και γ) για τον συντονισμό και τη συνεργασία της Εισαγγελίας με τη Διεύθυνση της μονάδας όπου εκτελείται το προβλεπόμενο στα άρθρα 69 και 70Α του Ποινικού Κώδικα μέτρο αναφορικά με τον αυτεπάγγελτο δικαστικό έλεγχο της διάρκειας του μέτρου (ανά έτος εξακολούθηση, παράταση του μέγιστου χρόνου διάρκειας) και την εισαγωγή στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο των αιτήσεων για άρση ή αντικατάστασή του.
2. Οι αρμοδιότητες της προηγούμενης παραγράφου ασκούνται με προσωπική παρουσία του εισαγγελικού λειτουργού στη μονάδα, την οποία επισκέπτεται τουλάχιστον μία φορά ανά δεκαπενθήμερο για να διαπιστώσει την νόμιμη εκτέλεση του επιβληθέντος μέτρου, να ενημερωθεί από το προσωπικό, να συνεργασθεί με τον επιστημονικά υπεύθυνο ιατρό και να δεχθεί σε ακρόαση τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.
3. Κατά την άσκηση των καθηκόντων του ο εισαγγελέας μπορεί να ζητήσει την έκφραση Γνώμης του Επιστημονικού Συμβουλίου της μονάδας όπου εκτελείται το μέτρο σχετικά

με την εφαρμοζόμενη θεραπευτική αγωγή και ιδίως σχετικά με την αναγκαιότητα μέσω αυξημένης ψυχιατρικής φροντίδας και ασφάλειας.

### **Άρθρο 19**

#### **Έλεγχος της εκτέλεσης του μέτρου**

Ο έλεγχος εκτέλεσης του μέτρου ασκείται, από τις κατά νόμον αρμόδιες Αρχές και Υπηρεσίες και ιδίως, από τις ακόλουθες ανεξάρτητες αρχές και επιτροπές ή Σώματα: α) τον Συνήγορο του Πολίτη, β) την Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, γ) το Σώμα Επιθεώρησης και Ελέγχου Καταστημάτων Κράτησης για τα ψυχιατρικά τμήματα των καταστημάτων κράτησης, δ) το Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας Πρόνοιας για τις μονάδες που λειτουργούν εντός ψυχιατρικών ή γενικών νοσοκομείων, τα Κέντρα Ψυχικής Υγείας και τις κινητές μονάδες ψυχικής υγείας και ε) την Ειδική Επιτροπή Ελέγχου Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές του Υπουργείου Υγείας.

### **Άρθρο 20**

#### **Λήξη του μέτρου**

1. Το μέτρο ολοκληρώνεται όταν εκλείπει ο θεραπευτικός λόγος για τον οποίο επιβλήθηκε.
2. Η άρση του μέτρου αποφασίζεται από το Τριμελές Πλημμελειοδικείο στην περιφέρεια του οποίου εκτελείται, σύμφωνα με τα άρθρα 70 και 70Α του Ποινικού Κώδικα και παραγγέλλεται από τον αρμόδιο εισαγγελέα, ο οποίος διαβιβάζει και αντίγραφο της σχετικής απόφασης στον Διευθυντή της μονάδας όπου εκτελείται το μέτρο για να τεθεί στον φάκελο του θεραπευομένου.
3. Ο επιστημονικός Διευθυντής της μονάδας ενημερώνει τον Τομέα Ψυχικής Υγείας του τόπου διαμονής του ατόμου στο οποίο έχει επιβληθεί το μέτρο ασφαλείας των άρθρων 69 και 70<sup>Α</sup> του Ποινικού Κώδικα, ο οποίος μεριμνά για τη συνέχεια της φροντίδας, καθώς και για την ομαλή επάνοδο και προσαρμογή του στο κοινωνικό, επαγγελματικό και οικογενειακό του περιβάλλον, εφόσον κρίνεται απαραίτητο.

## **ΜΕΡΟΣ Δ'**

### **Καταργούμενες και μεταβατικές διατάξεις**

### **Άρθρο 21**

#### **Καταργούμενες και μεταβατικές διατάξεις**

1. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταργούνται τα άρθρα 38 έως 41 του Ποινικού Κώδικα, όπως και κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη που αντίκειται στις διατάξεις του.

2. Το Τριμελές Πλημμελειοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου εκτελείται η προβλεπόμενη ποινή στα καταργούμενα άρθρα 38 έως 41 του Ποινικού Κώδικα, αποφασίζει αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτηση του κρατουμένου σχετικά με την αντικατάσταση της ποινής από το προβλεπόμενο στο άρθρο 70<sup>Α</sup> του Ποινικού Κώδικα μέτρο ασφαλείας. Η ποινή της φυλάκισης ή της κάθειρξης που έχει επιβάλλει το δικαστήριο κατ' εφαρμογή του καταργούμενου άρθρου 40 του Ποινικού Κώδικα, δεν επηρεάζεται και εκτελείται, σύμφωνα με όσα ορίζει το άρθρο 70Α του Ποινικού Κώδικα, μετά την ολοκλήρωση του μέτρου ασφαλείας.

3. Μέτρο ασφαλείας που έχει επιβληθεί σύμφωνα με το άρθρο 69 του Ποινικού Κώδικα και δεν έχει ολοκληρωθεί, εκτελείται με βάση τις διατάξεις του παρόντος. Εντός τριών μηνών, από την έναρξη ισχύος του παρόντος, ο εισαγγελέας που ορίζεται στο άρθρο 18, εξετάζει όλους του φακέλους των προσώπων που τελούν υπό το καθεστώς του άρθρου 69 του Ποινικού Κώδικα.

4. Μέχρι την έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος που προβλέπεται στο άρθρο 17 του παρόντος, ως ειδικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου ή ψυχιατρικό τμήμα δημόσιου ψυχιατρικού ή γενικού νοσοκομείου νοούνται τα ανήκοντα στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής, το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο «Δρομοκαΐτειο» και το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης.

## **Άρθρο 22**

### **Έναρξη ισχύος**

Η ισχύς των διατάξεων του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.